

Lovtidende A

2024

Udgivet den 20. februar 2024

16. februar 2024.

Nr. 148.

Bekendtgørelse om udarbejdelse af nationalbibliografien

I medfør af § 13, stk. 4, og § 16, stk. 7, i lov om biblioteksvirksomhed, jf. lovbekendtgørelse nr. 100 af 30. januar 2013, som ændret ved lov nr. 501 af 1. maj 2019, fastsættes:

§ 1. Kommunerne i fællesskab eller det selskab, som kommunerne i fællesskab ejer og driver hertil, jf. lovens § 16, stk. 4, udarbejder nationalbibliografien efter retningslinjerne i denne bekendtgørelses bilag 1, jf. dog § 2.

§ 2. Det Kgl. Bibliotek foretager den nationalbibliografiske registrering vedrørende Dansk Periodikafortegnelse, Dansk Kortfortegnelse og Dansk Musikfortegnelse, i overensstemmelse med retningslinjerne i denne bekendtgørelses bilag 1.

§ 3. Slots- og Kulturstyrelsen nedsætter et Nationalbibliografisk Udvalg, der rådgiver styrelsen omkring udarbejdelsen af nationalbibliografien. Udvalgets medlemmer skal repræsentere det samarbejdende danske biblioteksvæsen.

Ikrafttræden

§ 4. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. marts 2024.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 1871 af 9. december 2020 om udarbejdelse af nationalbibliografien ophæves.

Kulturministeriet, den 16. februar 2024

JAKOB ENGEL-SCHMIDT

/ Helene Nordborg Kiær

Bilag 1

Retningslinjer for udarbejdelse af Nationalbibliografien

1. Nationalbibliografien

Nationalbibliografien er en fortegnelse over alle de publikationer, der udgives eller er blevet udgivet i et land. Nationalbibliografien kan omfatte dels retrospektive bibliografier og dels løbende bibliografier over nyudgivelser.

Formålet med Nationalbibliografien er

- at opnå en tilstræbt fuldstændig registrering af alle publikationer udgivet i Danmark
- at sikre at bibliotekerne har aktuelle og relevante danske metadata til rådighed for deres indkøb, tekniske processer, formidling mv.
- at sikre borgernes mulighed for information om danske udgivelser

Dette sker inden for visse formelle rammer, beskrevet i form af ”optagelseskriterier”. Overordnet sker optagelse uden hensyn til dokumenternes fysiske form, til de emner dokumenterne behandler eller til dokumenternes kvalitet, men mht. afbalancering af opgavens omfang, forekommer der begrænsninger i optagelseskriterierne til de enkelte fortegnelser, primært på net-området.

Der er flere aktører, der er involverede i varetagelsen af den nationalbibliografiske opgave. Det skal generelt fremhæves, at det er essentielt, at de forskellige aktører samarbejder og videndeler i arbejdet med Nationalbibliografien.

Nationalbibliografisk Udvalg

Den nationalbibliografiske autoritet er placeret i Slots- og Kulturstyrelsen, hvilket indebærer, at det er Slots- og Kulturstyrelsen, der beslutter omfang og kvalitet samt regler for registrering. For at sikre, at Slots- og Kulturstyrelsen altid har den nødvendige ekspertise til at afgøre dette, har Kulturministeriet nedsat et **Nationalbibliografisk Udvalg**. Udvalget inddrages ved høringer om ændringsforslag til Nationalbibliografien og vejleder desuden Slots- og Kulturstyrelsen i spørgsmål om bibliografisk kontrol.

Optagelseskriterier

De nationalbibliografiske fortegnelser er baseret på ”**Optagelseskriterier for den Danske Nationalbibliografi**”. Optagelseskriterierne findes på Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside under adressen: <https://slks.dk/omraader/kulturinstitutioner/biblioteker/nationale-ordninger/nationalbibliografien>.

Pligtaflevering

Den danske Nationalbibliografi baseres primært på frivillige leverancer fra de danske udgivere, men for at sikre en fuldstændig nationalbibliografi er der et samarbejde med pligtafleveringen på Det Kgl. Bibliotek med henblik på registrering.

Pligtafleveringen er en forpligtelse, der i Danmark er fastlagt ved lov¹⁾ og som pålægger bl.a. bogtrykere, producenter og forlæggere at aflevere et antal eksemplarer af de publikationer, de producerer eller udgiver, til det Det Kgl. Bibliotek. Formålet med pligtafleveringen er at sikre, at publikationerne som kulturarv bevares for eftertiden.

Pligtafleveret materiale, der opfylder de krav der fremgår af ”Optagelseskriterier for den Danske Nationalbibliografi” beskrives og indgår i Nationalbibliografien.

Internationale standarder

Der findes internationale standarder for katalogisering, klassifikation/emnebeskrivelse og katalogiseringsformater, der skal bruges i den løbende registrering, som Danmark er omfattet af. De fleste biblioteksstandarder er defineret af ISO (International Standards Organisation) eller IFLA (International Federation of Library Associations).

I forbindelse med udarbejdelsen af den danske nationalbibliografi følger Slots- og Kulturstyrelsen de aktuelle retningslinjer i publikationerne herunder alle publiceret af IFLA (International Association of Libraries):

- Functional Requirements for Bibliographic Records: Final report (Kapitel 7: Basic Requirements for National Bibliographic Records) – et anbefalet grundniveau for nationalbibliografiske data fremgår af denne publikation
- IFLA Statement of International Cataloguing Principles (ICP), 2016
- IFLA National Bibliographies in the Digital Age: Guidelines and New Directions
- Best Practice for National Bibliographic Agencies in a Digital Age

VIAF (Virtual International Authority File)

Internationalt autoritetsdataregister (f.eks. kontrollerede former af personnavne, titler, emner, steder). VIAF er et fællesprojekt mellem flere nationalbiblioteker og andre firmaer, der skaber nationalbibliografier og drives af firmaet OCLC. Den danske nationalbibliografi er repræsenteret i VIAF via dataudveksling mellem den nationale fælles bibliotekskatalog og VIAF.

2. Adgang til Nationalbibliografien

bibliotek.dk er borgernes søgeindgang til den nationale fælles bibliotekskatalog og dermed Nationalbibliografien.

Den nationale fælles bibliotekskatalog

Den nationale fælles bibliotekskatalog (tidligere betegnet Danbib-basen) indeholder Nationalbibliografien, data om materialebestanden på kommunale og statslige biblioteker samt supplerende biblioteksdata.

Ifølge lov om biblioteksvirksomhed § 16 skal der være fri udveksling af data fra Nationalbibliografien til alle bibliotekstyper og bibliotekssystemer. Ligeledes skal Nationalbibliografien være frit tilgængelig i den nationale fælles bibliotekskatalog.

WorldCat

Fælleskatalog, med henblik på internationalt lånesamarbejde, som indeholder registreringer af bogsamlinger fra omkring 72.000 biblioteker i 170 lande. Administreres af firmaet OCLC i USA. Danmark bidrager med registreringer fra de danske biblioteker og heri også den danske nationalbibliografi.

3. Øvrige opgaver i tilknytning til Nationalbibliografien

Danmarks Statistik

Den udførende part af Nationalbibliografien skal, mod betaling for eventuelle særlige håndteringsomkostninger og evt. rådgivning, indberette data om de danske bogudgivelser til Danmarks Statistik.

Dansk ISBN-kontor

ISBN er et internationalt system, der muliggør entydig identifikation af publikationer ved hjælp af tildeling af et standardbognummer til hver publikation. Nummeret er unikt og må aldrig ændres eller genbruges til andre publikationer. Standardbognumre tildeles alle bøger og bind af årspublikationer, der hører hjemme i dansk eller grønlandsk bogfortegnelse, som er en del af Nationalbibliografien. Også elektronisk lagrede publikationer, tekster i lydform og billedmaterialer, f.eks. videoer, samt onlinepublikationer nummereres. I Danmark administreres ISBN-systemet via Dansk ISBN-Kontor af DBC, der sørger for, at der tildeles, registreres og publiceres korrekte standardbog-numre. ISBN-opgaven opfattes i Danmark som en del af den nationalbibliografiske opgave.

Dansk ISSN-kontor

Internationalt identifikationsnummer for periodika, der blev indført i 1971 som en parallel til ISBN. Registreringen af periodika foretages på grundlag af det materiale, der indgår ved pligtaflevering fra bogtrykere eller forlag, eller som udgivere og brugere frivilligt indsender med anmodning om registrering. I Danmark administreres ISSN-systemet via ISSN Danmark på Det Kgl. Bibliotek. ISSN-opgaven opfattes i Danmark som en del af den nationalbibliografiske opgave.

Dansk ISMN-kontor

ISMN er et internationalt system, der muliggør entydig identifikation af musiknoder ved hjælp af tildeling af et standardnummer til hver publikation. Nummeret er unikt og må aldrig ændres eller genbruges til andre publikationer. ISMN identificerer alle trykte noder, uanset om de er til salg, til leje eller til gratis distribution, og uanset om det drejer sig om et partitur, en stemme eller en del af et multimediesæt. Det danske ISMN-kontor administreres af Det Kgl. Bibliotek.

4. Specifikation af den nationalbibliografiske opgave

Den danske nationalbibliografi skal følge internationale standarder, se afsnit 1.

4.1 Optagelseskriterier

Slots- og Kulturstyrelsen vedligeholder og publicerer løbende dokumentet ”Optagelseskriterier for Den Danske Nationalbibliografi” på SLKS’ hjemmeside, så dækning mv. er tidssvarende. I dokumentet redegøres for hvilke dokumenter, der skal optages i Nationalbibliografien, og hvilke der ikke skal. Forslag til ændringer af optagelseskriterierne kan udarbejdes af de udførende parter med henblik på godkendelse i Slots- og Kulturstyrelsen efter høring i Nationalbibliografisk Udvalg, ligesom Slots- og Kulturstyrelsen eller andre i samråd med Nationalbibliografisk Udvalg kan stille forslag til ændringer. Slots- og Kulturstyrelsen godkender ændringerne og sætter disse i kraft via publicering af en ny version ”Optagelseskriterier for Den danske nationalbibliografi”.

4.2 Katalogiseringsregler²⁾

De katalogiseringsregler, der anvendes ved udarbejdelsen af Nationalbibliografien, er fastlagt i appendiks 1.

4.3 Format for registrering

Nationalbibliografien registreres i det fælles nationale bibliotekskatalog i et registreringsformat, som Slots- og Kulturstyrelsen fastsætter. Det nationale format er ”danMARC2” (2. udgave af danMARC). I sammenhæng med overgangen til RDA (se afsnit 5 B), vil der blive introduceret et revideret danMARC-format, danMARC3. Hvis dele af Nationalbibliografien registreres i et andet format, skal formatet være konverterbart til det nationale format.

4.4 De nationalbibliografiske fortegnelser

Nationalbibliografien består af et antal af fortegnelser over danske udgivelser. De fleste af disse fortegnelser fremstilles pt. af DBC, mens tre fortegnelser fremstilles af Det Kgl. Bibliotek (KB).

De forskellige fortegnelser er:

Dansk Bogfortegnelse (DBC)

Dansk Periodikafortegnelse (KB)

Dansk Kortfortegnelse (KB)

Dansk Musikfortegnelse (musiknoder) (KB)

Danske Musikoptagelser (DBC)

Dansk Lydfortegnelse (DBC)

Dansk Billedfortegnelse (DBC)

Dansk Artikelindeks (DBC)

Dansk Anmeldelsesindeks (DBC)

Danske Musikanmeldelser (pladeanmeldelser) (DBC)

Grønlandsk bogfortegnelse (DBC)³⁾

Grønlandsk periodikafortegnelse (KB)

Grønlandske musikoptagelser (DBC)

4.5 Opgavens omfang

En nationalbibliografi skal være en tilstræbt komplet redegørelse for de publikationer, der er udgivet i landet, ifølge de optagelseskriterier der findes.

Ressourcemæssige udfordringer i kraft af et øget antal publikationer til nationalbibliografisk registrering drøftes hurtigst muligt med Slots- og Kulturstyrelsen. Der henvises i øvrigt til KL's mulighed for at rejse spørgsmål til de ressourcemæssige rammer for opgaven jf. formulering i forståelsespapir mellem KL og Kulturministeriet fra december 2019: ”Der er dog enighed om, at væsentlige ændringer, herunder væsentlige ændringer i antal registreringer, i forhold til den nationalbibliografiske opgave vil betyde en fornyet forhandling om omfanget af den overførte bevilling. ”

4.6 Eftersyn og kontrol

Den udførende part har ansvaret for, at registrerede publikationer bliver leveret til det fælles bibliotekskatalog.

Den udførende part indsender hvert år, senest den 31. marts, et nationalbibliografisk regnskab til Slots- og Kulturstyrelsen. Regnskabet skal indeholde oplysninger om, hvor mange publikationer, der er blevet beskrevet i de respektive fortegnelser, der indgår i Nationalbibliografien, samt en redegørelse for trends i udgivelserne.

Der skal ligeledes være redegjort for, hvor lang tid det tager for en gennemsnitlig publikation at blive registreret efter modtagelse. På årsbasis må den gennemsnitlige registreringstid for materialer optaget i de nationalbibliografiske fortegnelser ikke overskride fire uger.

Af afrapporteringen skal også fremgå, om der er særskilte problemer med nogle materiale- eller publikationstyper.

Slots- og Kulturstyrelsen har altid mulighed for at foretage stikprøvekontrol på Nationalbibliografiens indhold både ift. kvalitet og kvantitet. Slots- og Kulturstyrelsen skal derfor have fri adgang til Netpunkt.

Kvalitetsvurderingen skal tage hensyn til, at der ikke er obligatorisk korrektur på nationalbibliografiske poster⁴⁾. Løbende kontrol forekommer også i sammenhæng med klager. Forslag til rettelser bliver drøftet i Slots- og Kulturstyrelsen og eventuelt sendt i høring i Nationalbibliografisk Udvalg. Såfremt Slots- og Kulturstyrelsen vurderer, at en klage er velbegrunnet, baseret på de regler der skal følges, vil klagen blive taget til efterretning.

Kommunerne har ansvaret for at Nationalbibliografien opfylder lovens krav om tilgængelighed og fri adgang.

4.7 DK5 klassifikation

DK5 er det klassifikationssystem, der bruges til klassificering (emnebestemmelse) af publikationer, der indgår i Nationalbibliografien. Staten har det overordnede ansvar for DK5 og for større revisioner af klassifikationssystemet.

DK5 vedligeholdes og ajourføres løbende af DBC. Eventuelle ændringer og rettelser afrapporteres som led i den årlige rapportering til Slots- og Kulturstyrelsen.

4.8 Statens ansvar

Slots- og Kulturstyrelsen har ansvaret for at udvikle, vedligeholde og udbrede regler og standarder for indhold i Nationalbibliografien, hvilket også indbefatter udvikling, vedligeholdelse og udbredelse af katalogiseringsregler og registreringsformater, samt større udvikling af det anvendte klassifikationssystem DK5.

4.9 Øvrigt

Det Kgl. Bibliotek sikrer at transport af pligtafleveret materiale, der skal sendes til den udførende part mht. katalogisering bliver sendt og returneret på en sikker måde.

Appendiks 1, Katalogiseringsregler og Bibliografisk standard for danske biblioteker

Katalogiseringsregler og Bibliografisk standard for danske biblioteker, 2. udgave er baseret på Anglo-American Cataloguing Rules, Second Edition (AACR2) 1988 Revision med Amendments 1993.

"Statement of principles", som blev vedtaget på en konference i Paris 1961 og derfor populært kaldes "Pariserprincipperne", er det grundlæggende princip for AACR2 som de danske regler bygger på.

Enhver katalogiserende institution bør definere sit katalogiseringsniveau. Ideelt set burde et så ensartet niveau som muligt konsekvent følges, bl.a. af hensyn til genbrug af data. Prioriteringen af ressourcerne i de enkelte institutioner medfører dog, at institutionerne naturligt nok forholder sig kritisk til at registrere alle elementer. Den enkelte institution er primært interesseret i sin egen katalog og ønsker et katalogiseringsniveau, der tilfredsstiller det lokale behov.

Kravene til katalogiseringsniveau er altså ikke ens fra institution til institution. Samtidig ønsker institutionerne et fælles katalogiseringsniveau, der gør det muligt at genbruge data. Fastlæggelsen af et katalogiseringsniveau er derfor en balancegang mellem at tilgodese egne behov og bidrage til fællesskabets behov for genbrug af data.

Nationalbibliografisk niveau

Det nationalbibliografiske niveau fastlægges mellem staten og de udførende institutioner, der udarbejder Nationalbibliografien og er oprindeligt baseret på anbefalingerne IFLA-publikationen *Functional requirements for bibliographic records* (1998), kapitel 7.3 *Basic level national bibliographic record*.

I regelsammenhæng forudsættes overordnet, at den nationalbibliografiske beskrivelse omfatter alle de foreskrevne elementer i reglerne bortset fra dem, der er omtalt som valgfrie. Hvor en valgfri regel fungerer som en begrænsning af hovedreglen, anvendes den valgfrie regel normalt af Nationalbibliografien. Denne overordnede forudsætning kan dog ændres afhængigt af den nationalbibliografiske opgaves indhold.

Nye katalogiseringsregler

I forbindelse med at Danmark skifter til den kommende katalogiseringshåndbog baseret på RDA, Resource Description and Access skal det nationalbibliografiske katalogiseringsniveau fastlægges på ny – svarende til de nuværende rammer for nationalbibliografiopgaven. Slots- og Kulturstyrelsen har ansvar for det nationalbibliografiske niveau.

-
- 1) Jf. lov nr. 1439 af 22. december 2004 om pligtaflevering af offentliggjort materiale.
  - 2) En katalogisering er såvel en fysisk, som en emnemæssig beskrivelse, der skal være detaljeret nok til at det enkelte materiale kan identificeres fra andre lignende materialer.
  - 3) Som en del af rigsfællesskabet indgår også de grønlandske fortegnelser i Nationalbibliografien. Færøerne laver deres egen nationalbibliografi.
  - 4) Aftalt i forbindelse med betalingsreduktion i 2012 i tillægsaftale 4 til den daværende nationalbibliografiske aftale.